

Försvarsdepartementet

103 33 Stockholm

Sveriges tillträde till vissa Natoavtal (Ds 2023:22)

(Fö2023/01260)

Försäkringskassan begränsar yttrandet till de delar som berör vår verksamhet.

Sammanfattning

Försäkringskassan anser att det behöver göras en analys och utredning av de socialförsäkringsrättsliga frågor som aktualiseras med anledning av Sveriges tillträde till statusavtalen. Detta gäller i förhållande till frågan om bosättning i Sverige, där de ändringar som föreslås i folkbokföringslagen (1191:481) bör kompletteras med motsvarande ändringar på socialförsäkringsområdet. Därutöver behöver det klargöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet hur frågan om tillgång till vård i Sverige ska hanteras av Försäkringskassan.

4.2.2 Folkbokföring

I artikel III.1 i Nato SOFA anges att en styrka och dess medlemmar inte ska anses ha rätt att vara stadigvarande bosatta i eller uppta hemvist inom den mottagande statens territorium. Samma sak anses gälla för civil personal vid ett Nato högkvarter, enligt den bedömning som gjorts i aktuellt avsnitt av promemorian.

Samtidigt som ändringar i folkbokföringslagen föreslås finns inga motsvarande förslag om ändringar på socialförsäkringsområdet. Försäkringskassan bedömer bosättning enligt både socialförsäkringsbalken och internationella regelverk. Skatteverkets prövning av om en person ska vara folkbokförd är inte avgörande för Försäkringskassans bedömning av om personen kan anses vara bosatt i Sverige, men den kan vara vägledande för Försäkringskassan. Det här innebär att bedömningen av tillhörigheten till den bosättningsbaserade försäkringen kommer att göras enligt nu gällande bestämmelser i socialförsäkringsbalken och internationella regelverk. Mot bakgrund av vad som anges i statusavtalen behöver författningsändringar motsvarande de som föreslås i folkbokföringslagen också göras på socialförsäkringsområdet.

4.2.9 Sjuk- och tandvård och 10.1 Ekonomiska konsekvenser

I avsnitt 4.2.9, under rubriken Sveriges skyldigheter att tillhandahålla sjuk- och tandvård, hänvisas till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (trygghetsförordningen) i fråga om EU- och EES-medborgares rätt till hälso- och sjukvård på samma villkor och till samma kostnad som personer bosatta i Sverige.

I avsnitt 10.1 anges att Sverige har en skyldighet att tillhandahålla vård till EU- och EES-medborgare till samma kostnad som för bosatta i Sverige men att kostnaderna i fråga inte kommer att ersättas av den sändande staten.

Det saknas i utredningen närmare överväganden om hur slutsatsen att kostnaderna inte kommer att ersättas av den sändande staten förhåller sig till bland annat bestämmelserna om rätten till vårdförmåner och återbetalning mellan medlemsstaters institutioner i trygghetsförordningen. Därtill kan följande konstateras.

Försäkringskassan ska ersätta en region för kostnader som avser bland annat hälso- och sjukvård samt tandvård om kostnaderna har uppkommit till följd av trygghetsförordningen (se 4 § förordningen [2013:711] om ersättningar för vissa vårdkostnader i internationella förhållanden). Försäkringskassan betalar ut ersättning efter ansökan. Till ansökan ska bifogas bland annat kopia av ett intyg som visar att den vårdsökande har rätt till hälso- och sjukvård (se 1 och 2 §§ Försäkringskassans föreskrifter [FKFS 2013:7] om ersättningar för vissa vårdkostnader i internationella förhållanden). För att EU- och EES-medborgare ska kunna styrka att de har rätt till vård vid vistelse i Sverige med stöd av trygghetsförordningen visas som huvudregel ett EU-kort för vårdgivaren (se bl.a. artikel 25.1 och 25.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen). Om vårdgivaren då tar en kopia av EU-kortet och därefter begär ersättning från Försäkringskassan kan ersättning komma att utgå. Om regionen har begärt ersättning från Försäkringskassan och det exempelvis saknas betalningsavstående mellan Sverige och den behöriga medlemsstaten (jfr artikel 35 i trygghetsförordningen) kan Försäkringskassan därtill komma att begära återbetalning från den medlemsstat som utfärdat EU-kortet.

Om den sändande staten inte ska ersätta kostnaderna för utförd sjuk- och tandvård finns det alltså risk för att administrativa problem uppstår för såväl regioner som Försäkringskassan i de fall en EU- eller EES-medborgare uppvisar ett EU-kort vid vårdtillfället. Ersättning skulle eventuellt lämnas till aktuell region efter ansökan och kostnaden skulle därefter kunna faktureras den andra medlemsstaten, trots att en sådan fakturering inte bör göras enligt vad som anförts i avsnitt 10.1. Försäkringskassan anser att det behöver klargöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet hur dessa frågor ska hanteras.

Beslut i detta ärende har fattats av överdirektör Maria Rydbeck i närvaro av rättschef Marie Axelsson och rättslig expert Marcus Lundén, den senare som föredragande.

Maria Rydbeck

Marcus Lundén